

Raimon

TOT EL QUE HE CANTAT

Lletres completes 1959-2017

Raimon

TOT EL QUE HE CANTAT

Lletres completes 1959-2017

 La Magrana

© Ramon Pelegero i Sanchis, 2017.

© d'aquesta edició digital: RBA Libros, S.A., 2017.

Diagonal, 189 - 08018 Barcelona.

rballibres.com

REF.: ODBO088

ISBN: 9788482648347

Composició digital: Newcomlab, S.L.L.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Tots els drets reservats.

Índex

Pròleg

Raimon

Salvador Espriu

Pere Quart

Ausiàs March

Autors dels segles XIV, XV i XVI

Raimon: traductor i intèrpret

Sobre Raimon

Manuel Sacristán

Joan Fuster

Enric Gispert

Salvador Espriu

Joaquim Molas

Discografia

Data de composició i primer enregistrament de les cançons

Índex de cançons

Referències de les fotografies

PRÒLEG

La velledat en valencians
mal prova
e no sé com jo faça obra
nova.

AUSIÀS MARCH

1

El 28 de maig del 2017 acaba el meu itinerari com a cantant, autor de lletres i música de cançons, i de cantant i musicador de poemes aliens.

Han estat molts anys, una gran part de la meua vida dedicada a aquest ofici de la paraula cantada. Des del 1961 fins al 2017. Des del començament fins al 1979, sota un règim dictatorial, el franquisme. Des del 1979 fins ara mateix, dins d'un Estat que s'organitza com a tal amb les seqüeles del fet que el dictador morí al llit i tots els que el feren possible també, des dels més joves fins als més vells, sense que ningú els jutgés.

Vull que aquesta circumstància consti en aquest pròleg perquè explica una part de les meves cançons i també les

dificultats que he hagut d'afrontar al llarg de la meua vida pública i privada.

Aquí i ara tothom s'omple la boca de «democràcia». Quan tots sabem que no hi ha cap «democràcia». Existeixen organitzacions socials articulades en estats que respecten algun dels drets humans fonamentals. Uns més que d'altres i amb moltes diferències de tot tipus, sota un denominador comú: les eleccions. On hi ha eleccions hi ha Estat democràtic, asseguren.

2

Dit això, haig de justificar el perquè del títol i el perquè del llibre. El títol és fàcil de justificar. És un títol descriptiu. Tot el que he cantat és aquí. Si més no, totes les paraules que he cantat. Algunes persones i jo mateix pensem que les que he escrit, sense deixar de ser cançons, es poden llegir com a poemes. Algunes dins de la *norma* de la poesia culta, d'altres prescindint-ne conscientment en funció de l'oralitat i el ritme. A més a més, hi ha una funció que el llibre aporta. La cançó pot ser recordada per la melodia i fins i tot pel timbre de la veu de l'interpret. La lletra...? Sovint la lletra d'una cançó s'oblida o no s'acaba de retenir en la memòria, vés a saber per què. Amb el llibre hi ha un lector, i ja se sap que un lector sol ser més atent i reflexiu que no un «escoltador». L'oralitat guanya sempre en extensió de la difusió. La lectura guanya en profunditat.

Tot el que he cantat ha estat estructurat en seccions clarament definides. Una primera secció conté totes les lletres que jo he escrit. Un segon apartat conté tots els poemes de Salvador Espriu que he musicat i cantat, i, a continuació, un petit apartat amb un poema de Pere Quart titulat «Una vaca amb un vedellet en braços». Una quarta secció és per a Ausiàs March i una altra per a altres escriptors que varen escriure durant els segles XIV, XV i XVI. I, a continuació, una secció incorpora la versió catalana que jo vaig fer l'any 1973 de la cançó de Víctor Jara «Te recuerdo Amanda» i «Se'n va anar», de Josep Maria Andreu, amb música de Lleó Borrell.

Un altre apartat està format pels escrits de Manuel Sacristán, Joan Fuster, Enric Gispert, Salvador Espriu i Joaquim Molas. Tots ells persones que he estimat i estimo. Que ja no són entre nosaltres. De gran talla intel·lectual i humana, que han acompanyat anteriors edicions. Des de *Poemes i cançons*, amb pròleg de Manuel Sacristán (1974), passant pels 10 LP de *Totes les cançons* (1981), amb escrits de Joan Fuster, Enric Gispert i Salvador Espriu, i *Les paraules del meu cant*, amb pròleg de Joaquim Molas.

De les meves lletres, poc o res haig d'afegir. Qui m'ha sentit cantar-les podrà llegir-les sense la música i sense la

veu. Qui no m'ha sentit, pot trobar-se una mica estranyat en una primera lectura. Confio que aquesta estranyesa resulti lleu i passatgera. No he volgut mai dividir les cançons que he fet en etiquetes de fàcil circulació. Hi ha gent que pensa i creu que «Al vent» és una cançó de protesta. Què hi farem... La primera «cançó de protesta» que es publica en aquest país és «Diguem no», editada en disc EP el 1963, sis mesos després d'«Al vent». Les cançons que he escrit van lligades de manera indestriable a la meua vida individual que, com a persona, va lligada a la col·lectiva. Des que naix fins que mor, l'home i la dona necessiten els altres, siguin parents, amics o enemics. La soledat és un profund sentiment que no es correspon de manera absoluta amb la realitat viscuda. Potser en circumstàncies *normals* només es viu la soledat en el moment de la mort. El meu cant no ha estat cap excepció. Qui el llegeixi amb atenció trobarà amor, dubtes, esperances, decepcions, alguna certesa, desitjos, contemplació de la naturalesa, amistat, enyor de passat i de futur desitjables, admiració, confusió, desconcert, alegria i revolta. Les meves cançons parlen de mi sovint amb el jo d'altres i d'una altra, sempre estimada. Vostè, lector, ho jutjarà.

Vaig començar a posar música i veu als poemes de Salvador Espriu l'any 1963. «Cançó de capvespre» fou el primer

poema que vaig musicar, del cicle de *Cançons de la roda del temps* del llibre *El caminant i el mur*. El primer recull complet de la poesia d'Espriu es publicà el 1963: *Obra poètica*, editada per Santiago Albertí, amb pròleg del mateix Salvador Espriu i escrits introductoris de Joan Fuster i Maria Aurèlia Capmany.

Fuster i jo ja havíem començat una amistat que ha perdurat per sempre més. Fuster em va regalar el llibre i jo vaig començar a llegir el poeta del qual coneixia *La pell de brau* i poca cosa més. Fou el mes de març, i al juliol del mateix any ja havia musicat la «Cançó de capvespre». Des d'aquell llunyà juliol del 1963 fins al 2013 he posat música i he cantat vint-i-tres poemes de diferents llibres d'Espriu.

Ho he dit i ho he escrit, la meva admiració per Salvador Espriu, home i poeta, ha anat creixent. La dama de l'alba va trobar l'home i ja no el tenim entre nosaltres. El poeta viu i viurà mentre perduri la llengua en la qual va escriure.

He intentat fer arribar els seus poemes a gent que no té costum de llegir poesia. Penso que una mica sí que ho he aconseguit.

De Pere Quart només he posat música a «Una vaca amb un vedellet en braços», del llibre *Dotze aiguaforts de Josep Granyer*. He llegit molt la poesia de Pere Quart, però no he arribat a trobar la música que penso que li és escaient.

La meva primera lectura d'Ausiàs March fou quan ja tenia

divuit anys. El vaig llegir en públic al Paranimf de la Universitat de València el març del 1959. Tot i no acabar d'entendre el poema, la impressió fou molt forta. En la meua llengua, en aquells anys, jo només havia llegit llibrets de falles i algun poeta local que lloava la finor de les reines de les festes. El contrast va ser brutal i l'enlluernament encara avui, més de cinquanta anys després, és viu.

Ja publicades les meves primeres cançons, em vaig proposar de trobar la música i cantar aquests poemes que tant em varen impressionar en la meua primera lectura de March. Jo, que sóc músic i cantant, havia de trobar la manera de compartir amb els altres el meu entusiasme per una poesia de les més altes que s'escriuen a Europa al segle xv, havia de trobar la música interna de la poesia i cantar-la. Entendre el poema, estudiar, preguntar el que no sabia i llegir. La meua primera lectura fou orientada per don Miquel Dolç, catedràtic de llatí de la Universitat de València. L'antologia de Fuster amb versió al català modern i les converses amb ell, Martí de Riquer i el capítol del mateix Martí de Riquer sobre March en la *Història de la literatura catalana* em varen fer més planera la meua aproximació al poeta. Després, ja vaig llegir l'edició crítica d'Amadeu Pagès i de Pere Bohigas i vaig continuar intentant conèixer tot el que feia referència al poeta valencià. Les poesies d'Ausiàs March que va publicar Joan Ferraté, l'*Obra poètica completa* (traducció al castellà de Rafael Ferreres), els escrits de Robert Archer, Lola Badia i Costanzo Di Girolamo sobre el poeta i les traduccions al

castellà de José Maria Micó, etc. Afortunadament avui la bibliografia ha crescut molt, és immensa, no sé si abastable, no es pot comparar amb el que hi havia sobre March quan jo el vaig llegir per primera volta.

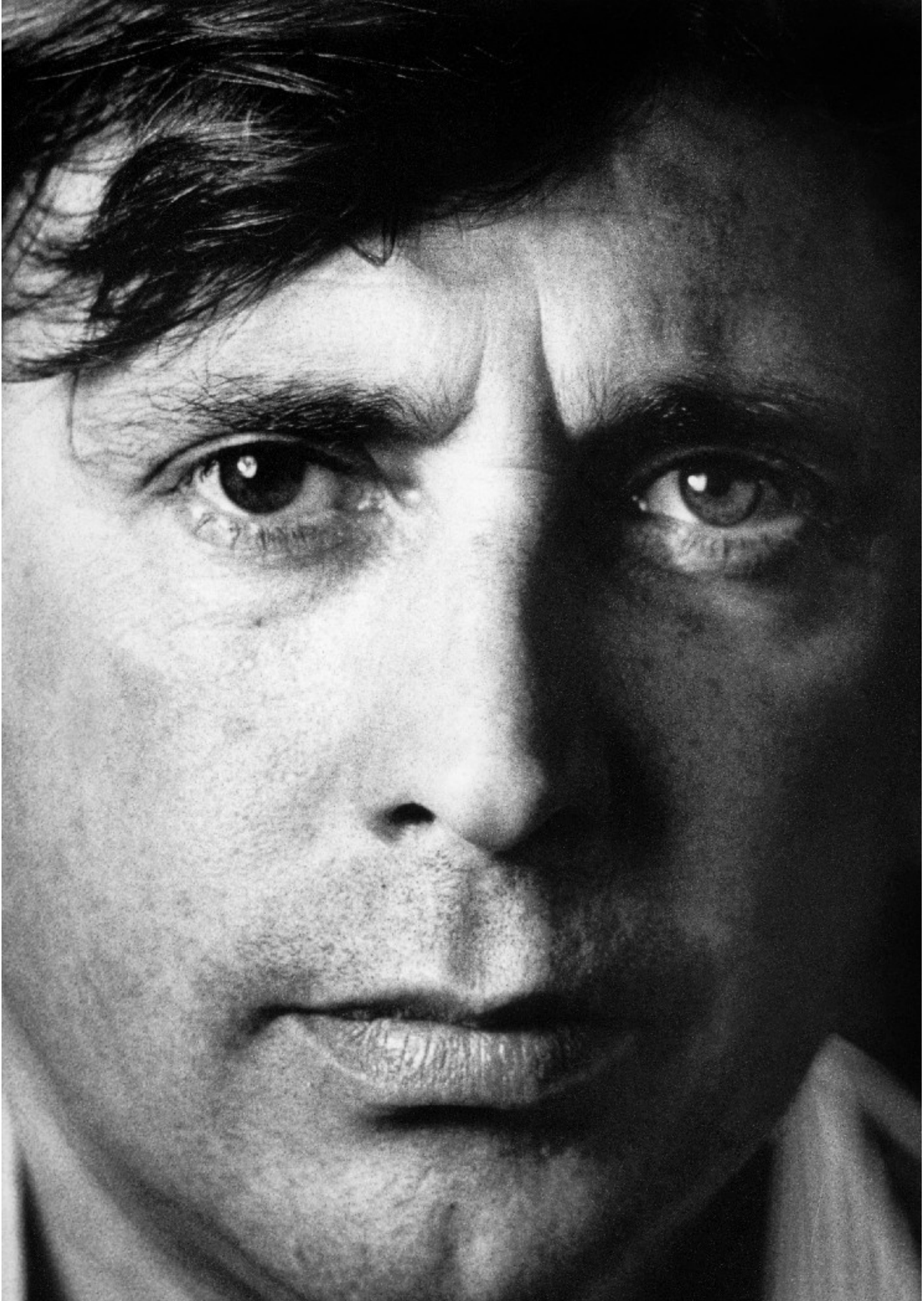
L'any 1969 vaig trobar la música del poema 46. Una de les primeres vegades que vaig cantar, fet ja cançó, aquest poema, fou a casa, al passeig Maragall, on vivíem Annalisa i jo. Havent sopat, amb el convidat que teníem aquella nit, vaig cantar «Veles e vents». El convidat era Salvador Espriu. Ho recordaré sempre. Després de cantar el poema, i amb tots els dubtes que jo acumulava, vaig tenir l'alegria de sentir Espriu, emocionat, donar-me les gràcies «de part d'Ausiàs March». Aquella nit vaig saber que podia i havia d'endinsar-me en l'obra de March i fer algunes belles cançons que poguessin contribuir a la difusió d'aquella magnífica, tensa i reconcentrada poesia.

Ausiàs March em va obrir la porta que em calia per entrar i conèixer la riquesa de la poesia escrita en llengua catalana durant els segles XIV, XV i XVI i em vaig posar a intentar fer cançons sobre poemes o fragments de poemes de Bernat Metge, Francí Guerau, Roís de Corella, Jordi de Sant Jordi, Anselm Turmeda, Jaume Roig, Joan Timoneda, Valeri Fuster i Mossèn Estanya.

I fins aquí tot el que he cantat. En públic, s'entén.

Gràcies a tots els que m'han fet possible.

RAIMON

Raimon, 1979. © Colita.

Raimon

Al vent

Al vent,
la cara al vent,
el cor al vent,
les mans al vent,
els ulls al vent,
al vent del món.

I tots,
tots plens de nit,
buscant la llum,
buscant la pau,
buscant a déu,
al vent del món.

La vida ens dóna penes,
ja el nàixer és un gran plor:
la vida pot ser eixe plor;
però nosaltres

al vent,
la cara al vent,
el cor al vent,
les mans al vent,
els ulls al vent,
al vent del món.

I tots,
tots plens de nit,
buscant la llum,
buscant la pau,
buscant a déu,
al vent del món.

Som

Som una llum que s'enfuig,
som una llum que s'apaga,
som una llum que no és llum,
som el gran fum de la terra.
De la terra venim,
a la terra anirem;
en la terra vivim,
en la terra serem.

Som una llum que s'enfuig,
som una llum que s'apaga;
som el gran fum de la terra,
som, som, som.

La pedra

Tires la pedra,
on anirà...?

Així és l'home,
qui sap on va...
qui sap l'home
on anirà.

Aquí, sota la nit,
et diria
que el mar és l'etern.

Aquí, sota la pluja
que cau,
et diria
que tot és pau.

Però
qui sap l'home,
qui sap on va,
qui sap l'home
on anirà.

Aquí, entre els amics,
et diria
que ens vorem

més enllà de tot cel.

Aquí, sota la pluja
que cau,
et diria
que tot és pau.

Tires la pedra,
on anirà...?

Així és l'home,
qui sap on va...
qui sap l'home
on anirà.

A colps

A colps,
a colps ens fa la vida,
a colps de mort i de fe:
moments,
moments que podrien ésser eterns,
només
resta la mort sentida.

A colps,
a colps morim la vida.
Cal viure com si res,
com si res fos etern,
només
aquest moment
—la tarda, el cel—
potser siga la vida.

A colps,
a colps morim la vida.
Tots els amors passats,
tot allò que no fou res
a colps,
a colps de fe perduda,
a colps,
a colps, morim la vida.

Diguem no

Ara que som junts
diré el que tu i jo sabem
i que sovint oblidem:

Hem vist la por
ser llei per a tots.
Hem vist la sang
—que sols fa sang—
ser llei del món.

No,
jo dic no,
diguem no.
Nosaltres no som d'eixe món.

Hem vist la fam
ser pa
dels treballadors.

Hem vist tancats
a la presó
homes plens de raó.

No,
jo dic no,
diguem no.

Nosaltres no som d'eixe món.

No,
diguem no.

Nosaltres no som d'eixe món.

Disset anys

Tots els somnis trencats.
Tots els castells per terra.
Tot allò que hem viscut
tan endins s'ha enfonsat.

Què s'ha fet dels disset anys?
Què s'ha fet d'aquells ulls,
d'aquelles mans tan pures?

Què s'ha fet,
què s'ha fet...?

Tant de cel se n'ha anat,
tanta mort al darrere
de tot cor.
Tant de plor,
tant de plor...

Cançó de les mans

De l'home mire
sempre les mans.

Mans de xiquet, ben netes,
mans de xiquet que es faran grans.
Mans que en la nit busquen
allò que no troben mai.

Mans dels que maten, brutes;
mans fines que manen matar.
Mans tremoloses, eixutes,
mans tremoloses,
mans dels amants.

De l'home mire
sempre les mans.

Mans tan dures
dels que passen fam.
Mans tan pures
de quan érem infants.

De l'home mire
sempre les mans.

Cantarem la vida

Cantarem la vida,
cantarem la nostra vida
de poble que no vol morir.

Lluitarem amb força,
lluitarem amb tota la força
per l'única possible,
perseguida, vida nostra.

I guanyarem l'esperança,
sí, pujarem al camp de l'esperança,
temps i temps negada,
arrancada i trencada.

Sí, guanyarem l'esperança,
l'esperança de viure
lliures i en pau.

Cantarem la vida,
cantarem la nostra vida
de poble que no vol morir.
Cantarem.

D'un temps, d'un país

D'un temps que serà el nostre,
d'un país que mai no hem fet,
cante les esperances
i plore la poca fe.

No creguem en les pistoles:
per a la vida s'ha fet l'home
i no per a la mort s'ha fet.

No creguem en la misèria,
la misèria necessària, diuen,
de tanta gent.

D'un temps que ja és un poc nostre,
d'un país que ja anem fent,
cante les esperances
i plore la poca fe.

Lluny som de records inútils
i de velles passions,
no anirem al darrere
d'antics tambors.

D'un temps que ja és un poc nostre,
d'un país que ja anem fent,
cante les esperances

i plore la poca fe.

D'un temps que ja és un poc nostre,
d'un país que ja anem fent.

La nit

La nit,
la nit és llarga, la nit.

Del treball tornen uns homes
i al treball uns altres van.

La nit.
La nit és llarga, la nit.

Per a uns és nit de festa,
per a uns altres, nit de dol,
de cremar amor, nit vella,
de sentir la mort tot sol.

La nit.
La nit és llarga, la nit.

Tots la portem al cor,
la nit.

Nits de déus,
nits de dimonis,
nits d'infants,
nits de Nadal;
tantes nits perdudes
que no tornaran mai.

La nit,
que llarga que és la nostra nit,
la nit.

Perduts

Com un déu caigut
l'home avui trist, perdut.
Com un àngel no fet,
buscant-se sense no trobar res.

Com un déu no fet,
com un àngel caigut.

I la vida sembla estranya,
i la mort és esperada.
I quin és el temps,
i quin el sentit?

Caminem perduts, sols,
caminem, com un home sol.
Com un déu caigut caminem perduts.

I la vida sembla estranya,
i la mort és esperada.
I quin és el temps
i quin el sentit?

Com un déu no fet,
com un àngel caigut
caminem perduts.